

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/241.00.1/Б/ВК2.2- 2024
	Екземпляр № 1	Арк 19 / 1

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою факультету
бізнесу та сфери обслуговування
31 січня 2024 р., протокол № 01
Голова Вченої ради
_____ Галина ТАРАСЮК

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ОРГАНІЗАЦІЯ ЕТНОТУРИЗМУ»

для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр»
спеціальності 242 «Туризм»
освітньо-професійна програма «Туризмознавство»
факультет бізнесу та сфери обслуговування
кафедра туризму та готельно-ресторанної справи

Схвалено на засіданні
кафедри туризму та
готельно-ресторанної справи
22 січня 2024р., протокол № 01

Завідувач кафедри
_____ Альона КЛИМЧУК

Гарант освітньо-професійної
програми
_____ Оксана ОЛІЙНИК

Розробник: кандидат історичних наук, доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Валентина ЛЮБЧЕНКО

Житомир
2023–2024 н.р.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/241.00.1/Б/ВК2.2- 2024
	Екземпляр № 1	Арк 19 / 2

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 24 «Сфера обслуговування»	вибіркова	
Модулів – 1	Спеціальність 242 «Туризм»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Загальна кількість годин – 150		Семестр	
		2-й	2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3	Освітній ступінь «магістр»	Лекції	
		16 год.	4
		Практичні	
		32 год.	8
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
102 год.	138 год.		
Вид контролю: залік			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання 32 % аудиторних занять, 68 % самостійної та індивідуальної роботи;

для заочно форми навчання 8 % аудиторних занять, 92 % самостійної та індивідуальної роботи;

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/241.00.1/Б/ВК2.2- 2024
	Екземпляр № 1	Арк 19 / 3

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є забезпечити засвоєння теоретико-методологічних знань про етнологію як історичну науку, що вивчає історичні зміни та розвиток різних народів світу (етносів) та її роль у розвитку спеціалізованого етнічного туризму.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- формування у студентів знань про наукові засади етнології як важливої історичної науки;
- засвоєння сутності поняття «етносу» та напрями трансформації сучасних етнічних процесів у світі;
- формування знань про етно-лінгвістичну класифікацію народів світу та етнічний склад населення України;
- визначення характерних рис етносів світу та можливості для використання в туризмі;
- вироблення у студентів творчого мислення, здатності самостійно інтерпретувати історичний процес;
- розвиток у студентів критичного мислення, здатності аналізувати найважливіші процеси, визначати причинно-наслідкові зв'язки;
- вміти давати характеристику етнічного складу населення країни чи регіону на основі етнічної карти світу;
- застосовувати засоби обробки, аналізу, ситематизації інформації, узагальнювати вітчизняний та зарубіжний досвід у сфері туризму, використовуючи методи та сучасні інформаційні технології;

Зміст навчальної дисципліни направлений на формування наступних **компетентностей**, визначених стандартом вищої освіти зі спеціальності 242 «Туризм»:

ЗК5. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК 6. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

СК1. Здатність застосовувати у професійній діяльності категорійно-термінологічний апарат, концепції, методи та інструментарій системи наук, що формують науковий базис туризму та рекреації.

СК5. Здатність оперувати інструментами збору, обробки інформації, аналізувати та управляти туристичною інформацією.

Отримані знання з навчальної дисципліни стануть складовими наступних **програмних результатів навчання (ПРН)** за спеціальністю 242 «Туризм»:

РН1. Спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки, критичне осмислення проблем у сфері туризму та рекреації і на межі галузей знань.

РН4. Проводити аналіз геопросторової організації туристичного процесу, проектувати його стратегічний розвиток на засадах сталості.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Наукові основи та історія розвитку етнічного туризму

Тема 1. Наукові основи етнічного туризму.

Сутність поняття «етнос». Об'єкт і предмет науки «Етнічний туризм». Методи та джерела етнотуристичних досліджень. Місце «Етнотуризму» в системі наук. Понятійно-туристичний апарат: «етнос», «етнічний процес», «етнічна спільнота» та ін. Завдання та значення науки «Етнічний туризм».

Тема 2. Історія становлення та розвитку етнічного туризму в світі.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/241.00.1/Б/ВК2.2- 2024
	Екземпляр № 1	Арк 19 / 4

Зародження етнотуризму. Становлення та розвиток етнотуризму а XIX-XX ст. Становлення етнотуризму в Україні. Розвиток етнотуризму в незалежній Україні.

Тема 3. Розвиток і типологія етнічних процесів.

Типологія етнічних процесів. Історичний розвиток і типологія етнічних спільнот в процесі їх розвитку. Сутність понять «народ» і «нація». Націоналізм та його типологія.

Тема 4. Ресурси етнічного туризму.

Чинники етнотуризму та їх типологія. Природно-географічні етнотуристичні ресурси. Історико-культурні етнотуристичні ресурси. Соціально-економічні, суспільно-політичні та етнопсихологічні чинники.

Тема 5. Етнографічне районування України.

Наукові основи етнографічного районування. Схема етнографічного районування світу. Схеми етнографічного районування України. Характеристики етнографічних районуів України.

Тема 6. Класифікація етносів світу

Метод класифікації та види класифікації етносів. Расова класифікація етносів світу. Релігійна класифікація етносів світу. Лінгвістична класифікація етносів світу.

Змістовий модуль 2. Організація етнічного туризму.

Тема 7. Організація етнотуризму в Європі.

Аналіз етнічної структури народів Європи. Етнічні групи Європи: слов'янська, германська, романська та кельтська. Схема ознайомлення туристів з кожним етносом: розселення, народне житло і садиба, національний одяг, національна кухня, господарська діяльність, побут, звичаї, традиції, обряди.

Тема 8. Організація етнотуризму в Азії, Австралії та Океанії.

Організація етнотуристичних подорожей в Азію. Аналіз особливостей етнічної структури народів Азії, Австралії та Океанії. Виділення чотирьох етносів для організації етнотуризму: араби-мусульмани, індійці-індуїсти, китайці-конфуціанці, тайці-буддисти. Схема ознайомлення туристів з кожним з цих етносів: поселення, народне житло і садиба, національна кухня та одяг, господарська діяльність, побут, звичаї, обряди, традиції.

Тема 9. Організація етнотуризму в Африці та Америці.

Організація етнотуристичних подорожей в Африку. Аналіз особливостей етнічної структури народів Африки та Америки. Етноси в Африці (афроамериканці Замбії та пігмеї Конго). Етноси в Америці (ескімоси Аляски, індіанці США, народи доколумбової Америки – майя, ацтеки та інки). Схема ознайомлення туристів з даними етносами: поселення, житло, одяг, їжа, ремесла, господарська діяльність, побут, звичаї, мова, матеріальна культура.

Тема 10. Організація етнічного туризму в Україні.

Етнодемографічна характеристика українського етносу. Український субетнос (на прикладі гуцулів Карпат та кримських татар із Бахчисарайського району. Етнічні меншини в Україні. Схема ознайомлення туристів з кожним із зазначених етносів (субетносів): поселення, народне житло і садиба, кухня та одяг, господарська діяльність, ремесла, побут, звичаї, обряди, традиції.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/241.00.1/Б/ВК2.2- 2024
	Екземпляр № 1	Арк 19 / 5

4. Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Змістові модулі і теми	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	Усього	лекції	Практичні	самостійна робота	усього	лекції	практичні	самостійна робота
Модуль 1								
Змістовий модуль 1. Наукові основи та історія розвитку етнічного туризму.								
Тема 1. Наукові основи етнічного туризму.	10	2	2	6	10	-	-	10
Тема 2. Історія становлення та розвитку етнічного туризму в світі.	11	1	2	8	11	2	2	7
Тема 3. Розвиток і типологія етнічних процесів.	9	1	2	8	9	-	-	9
Тема 4. Ресурси етнічного туризму.	12	-	2	10	12	-	2	10
Тема 5. Етнографічне районування України.	14	2	2	10	14	-	-	14
Тема 6. Класифікація етносів світу	12	2	2	8	12	-	-	12
Разом за змістовий модуль 1	70	8	12	50	70	2	4	64
Змістовий модуль 2. Організація етнічного туризму.								
Тема 7. Організація етнотуризму в Європі.	16	2	4	10	16	2	2	12
Тема 8. Організація етнотуризму в Азії, Австралії та Океанії.	24	2	6	16	24	-	-	24
Тема 9. Організація етнотуризму в Африці та Америці.	22	2	6	14	22	-	-	22
Тема 10. Організація етнічного туризму в Україні.	18	2	4	12	18	-	2	16
Разом за змістовий модуль 2	80	8	20	52	80	2	4	74
ВСЬОГО	150	16	32	102	150	4	8	138

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/241.00.1/Б/ВК2.2- 2024
	Екземпляр № 1	Арк 19 / 6

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Наукові основи етнічного туризму.	2	-
2	Історія становлення та розвитку етнічного туризму в світі.	2	2
3	Розвиток і типологія етнічних процесів.	2	-
4	Ресурси етнічного туризму.	2	2
5	Етнографічне районування України.	2	-
6	Класифікація етносів світу	2	-
7	Організація етнотуризму в Європі.	4	2
8	Організація етнотуризму в Азії, Австралії та Океанії.	6	-
9	Організація етнотуризму в Африці та Америці.	6	-
10	Організація етнічного туризму в Україні.	4	2
<u>РАЗОМ</u>		32	8

6. Завдання для самостійної роботи

Тема 1. Наукові основи етнічного туризму.

1. Сутність поняття «етнос». Об'єкт і предмет науки «Етнічний туризм».
2. Основні методи та джерела етнотуристичних досліджень.
3. Місце «Етнотуризму» в системі наук.
4. Завдання та значення науки «Етнічний туризм».

Тема 2. Історія становлення та розвитку етнічного туризму в світі.

1. Зародження етнотуризму.
2. Становлення та розвиток етнотуризму а XIX-XX ст.
3. Становлення етнотуризму в Україні.
4. Розвиток етнотуризму в незалежній Україні.

Тема 3. Розвиток і типологія етнічних процесів.

1. Типологія етнічних процесів.
2. Зміни етнічної структури населення України в період між переписами населення 1959 та 2001 років
3. Історичний розвиток і типологія етнічних спільнот в процесі їх розвитку.
4. Типи етнічних спільнот.
5. Особливості етнічної ідентичності.
6. Процеси інтеграції та асиміляції етносів.
7. Сутність понять «народ» і «нація». Націоналізм та його типологія.

Тема 4. Ресурси етнічного туризму.

1. Чинники етнотуризму та їх типологія.
2. Природно-географічні етнотуристичні ресурси.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/241.00.1/Б/ВК2.2- 2024
	Екземпляр № 1	Арк 19 / 7

3. Історико-культурні етнотуристичні ресурси.
4. Соціально-економічні, суспільно-політичні та етнопсихологічні чинники.

Тема 5. Етнографічне районування України.

1. Наукові основи етнографічного районування.
2. Схема етнографічного районування світу.
3. Схеми етнографічного районування України.
4. Характеристики етнографічних районів України.

Тема 6. Класифікація етносів світу

1. Метод класифікації та види класифікації етносів.
2. Етнолінгвістична класифікація народів світу.
3. Расова класифікація етносів світу.
4. Релігійна класифікація етносів світу.
5. Лінгвістична класифікація етносів світу.
6. Реклама в етнічному туризмі як паблік рілейшнз (документальні та художні фільми, журнали, інтерв'ю, фотовиставки).

Змістовий модуль 2. Організація етнічного туризму.

Тема 7. Організація етнотуризму в Європі.

1. Аналіз етнічної структури народів Європи.
2. Етнічні групи Європи: слов'янська, германська, романська та кельтська.
3. Пам'ятки матеріальної культури.
4. Національна кухня італійців.
5. Пам'ятки замкової архітектури баварців.
6. Замки Луари.
7. Схема ознайомлення туристів з кожним етносом: розселення, народне житло і садиба, національний одяг, національна кухня, господарська діяльність, побут, звичаї, традиції, обряди.

Тема 8. Організація етнотуризму в Азії, Австралії та Океанії.

1. Організація етнотуристичних подорожей в Азію.
2. Аналіз особливостей етнічної структури народів Азії, Австралії та Океанії.
3. Виділення чотирьох етносів для організації етнотуризму: араби-мусульмани, індійці-індуїсти, китайці-конфуціанці, тайці-буддисти.
4. Пам'ятки духовної культури етносів.
5. Пам'ятки християнства в Ізраїлі.
6. Пам'ятки мусульманства в Туреччині.
7. Пам'ятки буддизму в Індії.
8. Національна кухня японців.
9. Пам'ятки духовної культури японців.
10. Схема ознайомлення туристів з кожним з цих етносів: поселення, народне житло і садиба, національна кухня та одяг, господарська діяльність, побут, звичаї, обряди, традиції.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/241.00.1/Б/ВК2.2- 2024
	Екземпляр № 1	Арк 19 / 8

Тема 9. Організація етнотуризму в Африці та Америці.

1. Організація етнотристичних подорожей в Африку.
2. Аналіз особливостей етнічної структури народів Африки та Америки. Етноси в Африці (афроамериканці Замбії та пігмеї Конго). Етноси в Америці (ескімоси Аляски, індіанці США, народи доколумбової Америки – майя, ацтеки та інки).
3. Етнофестивальний туризм.
4. Пам'ятки архітектури інків Південної Америки.
5. Національний парк Крюгера і зулуське село як пам'ятники культури Південної Африки.
6. Схема ознайомлення туристів з даними етносами: поселення, житло, одяг, їжа, ремесла, господарська діяльність, побут, звичаї, мова, матеріальна культура.

Тема 10. Організація етнічного туризму в Україні.

1. Етнодемографічна характеристика українського етносу.
2. Український субетнос (на прикладі гуцулів Карпат та кримських татар із Бахчисарайського району).
3. Порівняльно-географічна характеристика етнічного складу населення України.
4. Етнічні меншини в Україні. Схема ознайомлення туристів з кожним із зазначених етносів (субетносів): поселення, народне житло і садиба, кухня та одяг, господарська діяльність, ремесла, побут, звичаї, обряди, традиції.

7. Індивідуальні завдання

Для засвоєння матеріалу навчальної дисципліни «Організація етнотуризму» здобувачем першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, окрім лекційних та практичних занять, самостійної роботи, значну увагу приділено індивідуальним завданням здобувача.

Індивідуальна робота здобувача є **варіативною**, зокрема вона включає:

- написання конспектів у межах навчальної дисципліни «Організація етнотуризму» із теми за заданим планом або планом, який здобувач розробив самостійно;
- виконання завдань з практичних занять;
- підготовка мультимедійних презентацій;
- написання реферату;
- розробка реклами для етнографічного туру.

8. Методи навчання

При вивченні дисципліни використовують наступні методи:

- а) які забезпечують опанування навчального предмета (слухання лекцій);
- б) які стимулюють та мотивують навчально-наукову діяльність (практичні заняття у формі навчальних дискусій, проблемних ситуацій, творчі завдання, пошук і дослідження, виконання індивідуального завдання, тощо);
- в) методи контролю і самоконтролю у навчальній діяльності (поточне опитування, написання модульних контрольних робіт, залік у формі тестових завдань, питання для самоконтролю, у т. ч. через комп'ютерні освітні системи).

Серед інтерактивних методів, форм і прийомів, що найчастіше використовуються в навчальній роботі, слід назвати такі: аудіовізуальний метод навчання; брейнстормінг («мозковий штурм»); публічний виступ; та ін.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/241.00.1/Б/ВК2.2- 2024
	Екземпляр № 1	Арк 19 / 9

9. Засоби діагностики та критерії оцінювання результатів навчання

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Оцінка знань студентів базується на застосуванні диференційованого підходу до організації контролю якості знань студентів.

Система контролю знань студентів з курсу «Економічна історія та культура України» включає в себе поточний та підсумковий контроль (залік). Поточний контроль та оцінювання знань студентів здійснюється за наступними напрямками:

- систематичність та активність роботи вивчення відповідного модулю дисципліни;
- якість виконання завдань для самостійного опрацювання;
- якість виконання індивідуальних завдань;
- тестування;
- якість виконання практичних завдань та вирішення задач;
- якість виконання модульної контрольної роботи.

Для оцінювання знань здобувачів використовуються наступні **форми (методи) контролю:**

1. Усна (відповідь здобувача на окреме питання теми, бесіда під час розгляду проблемного питання, виступи на практичних заняттях, захист презентації або реферату, виконання тестових завдань, тощо).

2. Письмова (індивідуальна робота, самостійна робота, модульна контрольна робота або тестування (письмове)).

3. Перевірка рівня навчальних досягнень здобувачів з дисципліни здійснюється на основі результатів модульних контрольних робіт або тестування (письмове) та підсумкового семестрового контролю: залік.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточне оцінювання та самостійна робота											Сума
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T6	T7	T8	T9	T10	100
10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	

Таблиця

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для заліку
90-100	A	Зараховано
82-89	B	
75-81	C	
64-74	D	
60-63	E	
35-59	FX	не зараховано
0-34	F	не зараховано

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/241.00.1/Б/ВК2.2- 2024
	Екземпляр № 1	Арк 19 / 10

10. Рекомендована література

Основна література

1. Тиводар М.П. Етнологія .Ужгород , 2010, -450 с.
2. Гамаль Любов .Етнологія світу .Навч. метод. посібник, Дрогобич, 2006 , - 185 с.
3. Етнологія .Навч.-метод. посібник ,Черкаси: ЧНУ ,2013.
4. Марченко О.М. Етнологія народів світу .Навч. посібник .Кропивницький : Полімер-Сервіс ,2019 ,-380 с.
5. Основи етнології .Метод. рекомендації .Чернівці :ЧНУ , 2011,- 119 с.
6. Сидорук С.А. Українська етнологія .Навч. метод. комплекс. Кам'янець-Подільський, 2015 ,- 191 с.
7. Хрящевська Л.М. Загальна та українська етнологія . Навч. посібник . Миколаїв ,МНУ, 2012 ,- 119 с.
8. Шаповал Л.І. Словник етнографічних (етнологічних) понять і термінів. Полтава. АСМІ ,2016 ,- 294 с.

Законодавчо-нормативні документи

1. Закон України «Про туризм», Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1995, № 31, ст.24 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80#Text>
2. ДСТУ 7450:2013 Туристичні послуги. Знаки туристичні активного туризму. Класифікація, опис і правила застосування. Зі зміною № 1 https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page?id_doc=86390

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського: www.nbuv.gov.ua
2. Інститут історії України НАН України: <http://www.history.org.ua/>.
3. Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи Національної академії наук України: <https://idss.org.ua/index>
4. Журнал «Локальна історія». URL: <https://localhistory.org.ua/>.